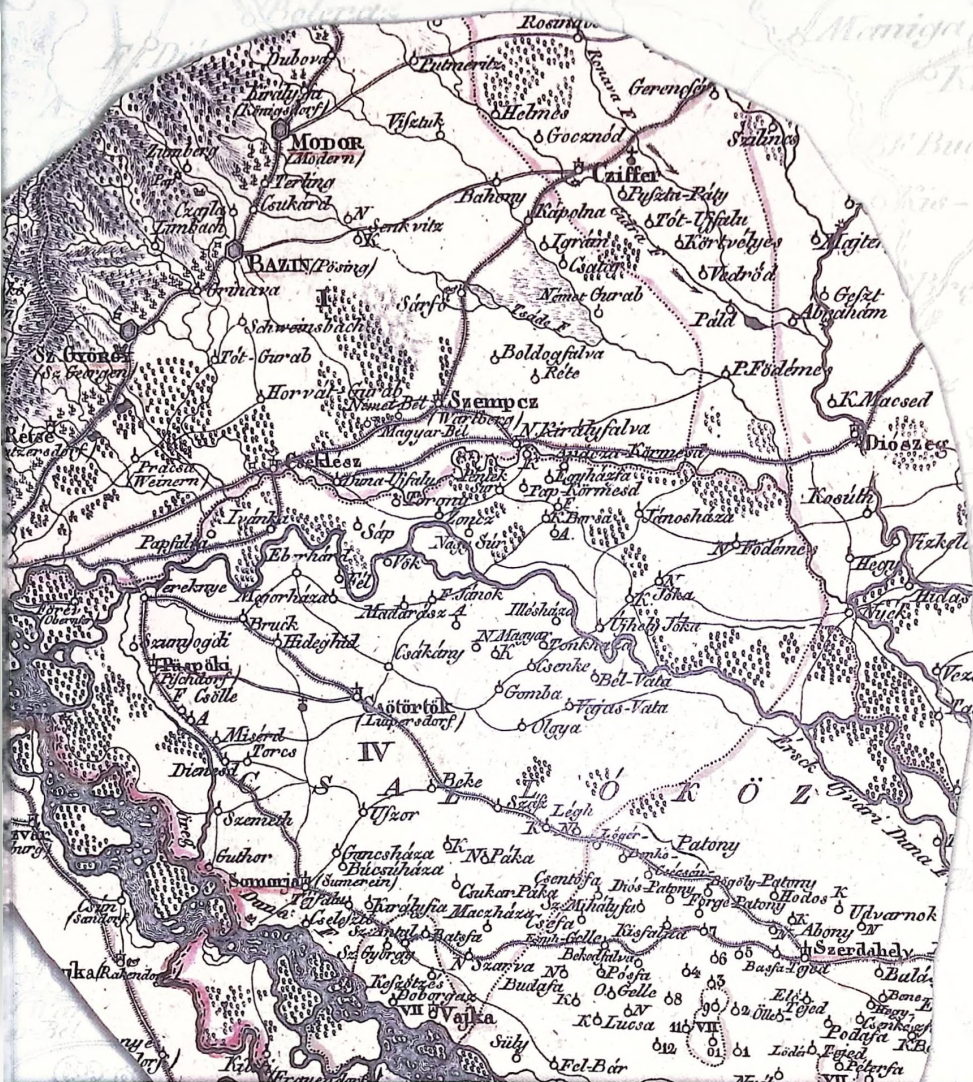

SENEC

STÁROČIA MESTA II.

SENEC

STÁROČIA MESTA II.

Zborník štúdií

Senec 2025

Obsah

Minulosť v nálezoch

Protohistorické osídlenie Senca a okolia.

Staršia a mladšia doba železná (8. – 1. storočie pred n. l.)

(Mgr. Radoslav Čambal, PhD.) 9

Rímska stopa v Boldogu

(Doc. JUDr. PhDr. Tomáš Klokner, PhD., MBA) 49

„Senecký bojovník“. Rekonštrukcia odevu a výzbroje elitného bojovníka z 10. storočia na základe archeologických nálezov juhozápadného Slovenska

(János Mestellér) 57

Hrad Čeklís v Bernolákove

(PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD. – Mgr. Igor Choma) 73

Nové nálezy stredovekých a novovekých mincí

z 11. – 18. storočia z okolia Senca

(Mgr. Marek Budaj, PhD.) 99

Životné púte a osobné profily

Ranonovoveké senecké elity a ich kariéry v archívnych prameňoch

(PhDr. Radoslav Ragač, PhD.) 123

Senčania v bojoch proti francúzskej revolúcii v 90. rokoch 18. storočia

(István Nagy-L., PhD.) 135

„Pozornosť celého Uhorska sa obrátila k Sencu.“ Otázky politiky a verejnej správy v Senci na konci 19. storočia na stránkach denníka Nyugatmagyarországi Híradó (1890 – 1896)

(Mgr. Árpád Korpás) 155

Hospodárstvo – komunita – región

História akciovej spoločnosti Szenci Műmalom a hospodárske elity (1906 – 1945)

(Mgr. Štefan Gaučík, PhD.) 175

Dobrovoľný hasičský zbor v Senci v období prvej Československej republiky

(PhDr. János Hushegyi) 217

Výpovede nemých svedkov čias

Dokumentovanie a ochrana pamiatok v seneckom regióne v 19. – 20. storočí

(Mgr. Peter Buday, PhD.) 225

História a rekonštrukcia regentského reštauračného vozňa Turán 9

(Norbert Biró – Katalin Péterffy-Cserháti – Dr. habil. Gábor Zsigmond, PhD.)... 235

Proti totalitarizmu

„Agenti“ Józsefa Mindszentyho zo Slovenska

(PhDr. László Bukovszky) 249

Obete komunistického režimu v seneckom regióne

(Mgr. Patrik Dubovský, PhD.) 271

Pramene obrazových príloh 281

Farebná príloha 283

Senčania v bojoch proti francúzskej revolúcii v 90. rokoch 18. storočia

István Nagy-L.

Cisársko-kráľovská armáda. Takto znel oficiálny názov armády Habsburskej monarchie v období rokov 1745 – 1881. Odkazoval na dve najvyššie hodnosti panovníckej dynastie, na rímsko-nemeckého, resp. od roku 1804 rakúskeho cisára a uhorského kráľa. Hlavnú vojenskú silu ríše predstavovala práve cisársko-kráľovská armáda, pričom z histórie ešte zachované jednotky tirolskej domobrany a uhorská insurekcia zohrávali už iba okrajovú úlohu. V cisársko-kráľovskej armáde bojovali vojaci zo všetkých častí Habsburskej monarchie, samozrejme aj z Uhorska – vrátane Senčanov. Vo svojej štúdii sa z pohľadu miestnej a tejto čiastkovej téme zameranej historiografie pokúsim identifikovať rodákov alebo osoby spojené so Sencom, ktoré v 90. rokoch 18. storočia, teda počas prvej a druhej koalíciej vojny, bojovali v radoch cisársko-kráľovskej armády proti Francúzom.¹

Môj pôvodný výskumný zámer zahŕňal spracovanie celého obdobia francúzskych vojen,² avšak vzhľadom na rozsah a kvalitu dostupných údajov, ako aj na pramene a aplikovanú, tematicky zameranú metodológiu, mi rámec tejto štúdie umožňuje skúmať len prvé desaťročie vojny. Neuspokojím sa iba s vypracovaním katalógového zoznamu zozbieraných údajov, ale využijem širší kontext a pokúsim sa vytvoriť metodický systém, ktorý nadviaže na odbornú literatúru venujúcu sa armáde tohto obdobia a účasti Uhorska v nej.³ Zároveň však rozšírim spektrum možností využitia výsledkov tohto výskumu, predovšetkým v oblasti sociálnych dejín, a poukážem na význam vojenských prameňov pre výskum dobovej spoločnosti. Verím, že týmto spôsobom môžem podnietiť ďalšie výskumy tejto oblasti.

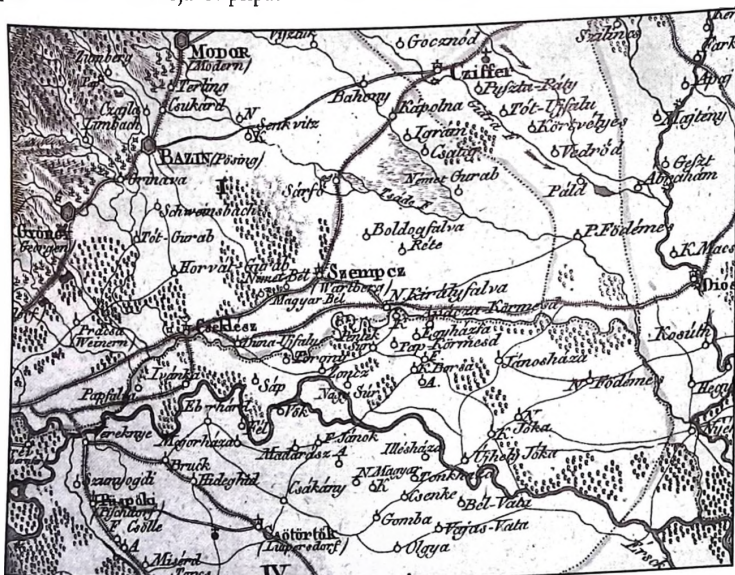
1 Žiaľ, v prípade Senca nedisponujeme východiskovým zoznamom, podobným k zdroju o nováčikoch z lokality Győrsziget (nickdajšia obec je dnes mestskou časťou Győru). Porovnaj: BAGI, Zoltán Péter. Egy 1809. január 10-én kelt összesítő az 1799 és 1808 között kiállított győrszigeti újonckról. In: Győri Tanulmányok 44. 2022, s. 107–112.

2 K vojnovým udalostiam pozri: LÁZÁR, Balázs. A Magyar Királyság katonasága a Habsburg Birodalom hadseregében (1741–1815). In: HERMANN, Róbert (ed.). Magyarország hadtörténete. III. zv., Budapest, 2015, s. 41–114. K politickým a hospodárskym dimenziám vojen viď: VIZI, László Tamás. „Kövesd példájokat vitéz eleidnek...” A magyar nemesi felkelés a francia háborúk időszakában, különös tekintettel Székesfehérvár és Fejér vármegye szerepére. Székesfehérvár, 2014, s. 63–90.

3 RÉFI, Attila. A császári-királyi huszárság törzstiszti kara a francia forradalmi és a napóleoni háborúk korában (1792–1815). Budapest–Sárvár, 2014; RÉFI, Attila. Császári-királyi karabelyos és vértess törzstisztek a francia háborúk idején (1792–1815). Életrajzi lexikon, I–II. zv., Pépa, 2015–2018; RÉFI, Attila. A császári-királyi ulánuszerekek törzstisztejei a francia háborúk idején (1792–1815). Életrajzi lexikon. Pépa, 2016; LÁZÁR, Balázs. Krajovai és topolyai báró Kray Pál tábornagyzernagy katonai pályája. Budapest, 2013; NAGY-L., István. A 34. magyar gyalogezred tisztikara a francia háborúkban (1792–1815). Budapest, 2021.

Senec a doplňovanie vojska v období francúzskych vojen

O počte obyvateľov Senca nemáme presné dobové údaje, pretože sčítanie ľudu, ktoré nariadil Jozef II., sa v súpisoch Prešporskej (Bratislavskej) stolice nezachovalo. Preto sme odkázaní len na približné odhady. Mestečko, ktoré malo na konci 19. storočia mierne viac ako tritisíc obyvateľov, mohlo mať na konci 18. storočia približne dvetisíc obyvateľov, prípadne o niečo menej. Počas celého obdobia francúzskych vojen prešlo cisársko-kráľovskou armádou približne 500 000 vojakov z územia Uhorského kráľovstva, čo predstavuje približne osemnástinu, či devätnástinu odhadovanej populácie, ktorá sa pohybovala medzi 8,5 milióna⁴ až 9,6 milióna obyvateľov.⁵ Na základe toho by sa na Senec dalo odhadnúť približne sto vojakov slúžiacich vo francúzskych vojnách. Toto rozdelenie však nebolo rovnomerné, keďže počet vojakov v armáde výrazne vzrástol ku koncu tohto obdobia, a tiež preto, že väčšia časť povinnosti dodávať vojakov pripadla Uhorskému kráľovstvu až po roku 1805.

Obr. 1. Senec a jeho okolie na mape
Prešporskej (Bratislavskej) stolice (1811)

⁴ Kriege unter der Regierung des Kaisers Franz. Krieg gegen die französische Revolution 1792–1797. I. Band. Einleitung. Wien, 1905, s. 535; DANYI, Dezső a DAVID, Zoltán (eds.). Az első magyarországi népszámlálás (1784–1787). Budapest, 1960.

5 KATUS, László. A modern Magyarország születése. Magyarország története 1711–1914. 3. opr., prepr. wydanie, Pécs, 2012, s. 113–114.

Odhad očakávaného počtu vojakov ovplyvňuje aj vtedajšia prax vojenského dopĺňovania, ktorá výrazne viac zasahovala agrárne obyvateľstvo, zatiaľ čo mestské vrstvy, remeselníkov a obchodníkov skôr šetrila. Na základe toho môžeme predpokladať, že z miest s rozvinutým cechovým systémom, teda s väčším podielom obyvateľstva venujúceho sa remeslám a priemyslu, pochádzalo pomerne menej vojakov. Ďalším dôležitým faktorom bol zemepán. Ekonomická logika naznačuje, že zemepán mal záujem chrániť obyvateľstvo svojich majetkov pred odvodom do armády. Vplyvný aristokrat mal na to množstvo možností, pretože disponoval kontaktmi v stolici, ba dokonca aj v Miestodržiteľskej rade, v Kráľovskej dvorskej komore, či na Kráľovskej dvorskej kancelárii. Na druhej strane poznáme prípady z 18. storočia, keď niektorí šľachtici ponúkli panovníkovi väčší kontingent vojakov, ktorých odviedli z vlastných majetkov.⁶ V prípade Senca sa však zatiaľ takýto údaj neobjavil.

Otázkou zostáva, akým spôsobom sa mohli Senčania dostať do armády, teda ako vyzeral systém dopĺňovania vojska v tomto období.⁷ Na území Uhorského kráľovstva fungovali počas francúzskych vojen dva spôsoby dopĺňovania armády. Prvým bol nábor. Kráľ mal síce teoreticky právo neobmedzene verbovať vojakov na územiach pod jeho vládou, avšak v praxi sa to v takej miere nerealizovalo. Nábor bol časovo obmedzený a regulovaný centrálnymi nariadeniami, pričom mohlo ísť o viaceré dôvody. Nábor mal byť teoreticky založený na dobrovoľnosti, teda nováčik sa mal stať vojakom z vlastnej vôle. Avšak záujem o vojenskú službu nebol v priebehu roka rovnomerný. Počas obdobia zvýšených poľnohospodárskych prác bolo viac pracovných príležitostí, preto sa v tomto čase väčšinou neverbovalo. Nábor bol zároveň spojený s vysokými nákladmi – náborový poplatok sa začínal na desiatich zlatých a mohol dosiahnuť až sumu tridsať zlatých. Nábor sa obvykle konal na miestach, kde sa zhromažďovalo veľké množstvo ľudí, preto verbovacie skupiny často pôsobili na veľkých jarmokoch. Doprevádzali ich hudobníci a tancoval sa tradičný verbovací tanec (verbunk), ktorého popularita v tomto období dosiahla svoj vrchol. Neoddeliteľnou súčasťou náboru bol aj dostatočný prísun alkoholu. Stávalo sa aj to, že sa počas náboru použili aj menej čestné metódy – mladíkov opili a v stave opitosti ich donútili vysloviť súhlas s nástupom do vojska.

Druhým spôsobom dopĺňovania armády bolo stavovské povolávanie nováčikov (brancov). Zákon č. 63 z roku 1741 zaviedol systém kvót podľa počtu palatinálnej porty, na základe ktorého sa stanovoval počet nováčikov, ktorých mali jednotlivé

6 Napr. gróf Imrich Senyey v roku 1756. K jeho príkladu pozri: PIZZIGHELLI, Cajetan. Geschichte des K. u. K. Husaren-Regimentes Wilhelm II. König von Württemberg Nr. 6 1734–1896. Rzeszów, 1897, s. 218–219.

7 Podrobnejšie k téme pozri: LÁZÁR, Balázs. Karonaállítások, hadkiegészítés a Magyar Királyságban 1741 és 1848 között. Áttekintés egy készülő összefoglaláshoz. In: Hadtörténelmi Közlemények 134, 2021, s. 771–804; LÁZÁR, Balázs: Az újoncokról a generálisokig. Válogatott írások az újkori hadtörténelem témaköréből. Budapest, 2024, s. 84–110.

regióny dodať. Verbovanie organizovali miestne samosprávy (stolice, dištrikty a slobodné kráľovské mestá) a náklady naň sa odpočítavali z výšky vojenskej dane. Hoci zákon výslovne uvádzal, že tento precedens nemôže slúžiť ako právny základ pre budúcnosť, stavovský systém doplňovania armády sa postupne udomácnil a pretrval až do roku 1848. Navyše sa v 18. storočí často využíval aj bez rozhodnutia snemu, len na základe panovníkovho nariadenia. V praxi to prebiehalo tak, že – či už snem alebo kráľ – stanovili počet nováčikov, ktorých mala krajina dodať. Tento počet bol následne rozdelený medzi stolice podľa počtu port. Stoliciam nechali voľnú ruku v spôsobe získavania nováčikov. Keďže o tomto spôsobe verbovania zatiaľ neexistujú moderné výskumy, musíme sa opierať o staršie údaje. V praxi sa tento postup mohol líšiť v závislosti od stolice. Na doplnenie stavov sa často využívali väzni, tuláci, cezpoľní obyvatelia a neraz dochádzalo aj k použitiu násilia. Stolické úrady mohli počet pridelených nováčikov rozdeliť medzi jednotlivé obce a nechať výber na miestne orgány. Tento systém často spôsoboval konflikty medzi vojenskými a civilnými úradmi,⁸ pretože pre civilné orgány bolo dôležité naplniť pridelenú kvótu, no často do armády posielali ľudí, ktorí neboli spôsobilí na vojenskú službu, a títo boli následne odmietnutí. Stavovské verbovanie bolo výrazne lacnejšie než nábor, pretože nováčikovia dostávali len tri až štyri zlaté ako vstupný príspevok (Handgeld).⁹

V rakúskych, českých, moravských a haličských oblastiach habsburskej monarchie bol v roku 1781 zavedený systém doplňovania vojska na základe povinnej evidencie.¹⁰ Na ostatných územiach, vrátane krajín svätoštefanskej koruny, však zostal zachovaný vyššie načrtnutý systém, pričom v roku 1783 boli presne určené doplňovacie obvody jednotlivých plukov.¹¹ Prešporská stolica patrila do doplňovacieho obvodu 2. pešieho pluku,¹² ale z jej územia získaval nováčikov aj 30. (od roku 1798 už 8.) husársky pluk.¹³ Husárske jednotky získavali potrebných nováčikov prevažne náborom, keďže tento tradičný uhorský druh jazdy nebol ničím viac atraktívnejší, ako iné vojenské jednotky.

8 BERKÓ, István. Súrlódások az újoncozásnál az 1792–97. évi háború alatt. *Hadtörténelmi Közlemények* 44, 1943, s. 138–158.

9 Vstupným príspevkom boli zvyčajne tri zlaté, ale v niektorých prípadoch – najmä v časoch núdze (1796 – 1797) alebo vyčerpanosti vnútrozemia (1799 – 1800) – dávali aj štyri.

10 WREDE, Alphons Freiherr von. *Geschichte der K. und K. Wehrmacht. Die Regimenter, Corps, Branchen und Anstalten von 1618 bis Ende des XIX. Jahrhunderts. I. Band.* Wien, 1898, s. 101.

11 Tamže, s. 103.

12 Tamže, s. 125.

13 WREDE, Alphons Freiherr von. *Geschichte der K. und K. Wehrmacht. Die Regimenter, Corps, Branchen und Anstalten von 1618 bis Ende des XIX. Jahrhunderts. III. Band.* Wien, 1901, s. 270.

Personálny evidenčný systém

Jednou z významných inovácií ranonovovekého finančno-vojenského štátu bolo rozsiahle rozšírenie administratívy s cieľom kontrolovať štátne financie. Do druhej polovice 18. storočia administratíva už natoľko prerástla do štruktúr štátnej správy, že sa „Schreiberei“ (byrokracia) stala symbolom habsburskej vlády. Armáda v tomto zohrávala vedúcu úlohu. Okrem správy armádných financií a zásobovania vykazoval vojenský personálny systém mimoriadne vysokú úroveň evidencie, čo viedlo k vytvoreniu obrovského množstva dokumentácie. Obsah týchto dokumentov bol presne regulovaný a tieto pravidlá sa v praxi aj dôsledne dodržiavali. To umožňuje podrobný výskum vojenskej personálnej evidencie, avšak jednou z hlavných výziev zostáva rozdielna miera zachovania dokumentov a do určitej miery aj nejednotnosť ich spracovania.

Teoreticky je každého vojaka možné v nich odsledovať počas celej služby, od jeho nástupu do armády (dobovo Assentierung) až po moment, keď opustil vojenské rady – či už išlo o smrť v službe (gestorben, gefallen), ukončenie služobnej zmluvy, prepustenie zo zdravotných dôvodov (entlassen), odchod do výslužby povolený len pre dôstojníkov (Quittierung) alebo penzionovanie (pensioniert). Dokonca aj vojaci, ktorí poberali dôchodok, boli presne evidovaní.

Pri vstupe do armády sa vystavoval osobný dokument (Assent Liste), v ktorom boli zaznamenané tieto údaje: meno vojaka, miesto narodenia, vek, dátum vstupu, vojenská jednotka, do ktorej nastúpil, telesná výška, vydaný výstroj, spôsob náboru (či bol prijatý na základe náboru alebo poskytnutý stavmi), výška náborového príspevku a vyjadrenie vojenského lekára. Samotný vstup a dátum prijatia boli číselne zaznamenané v povinne vedenom mesačnom zozname jednotky (Monat Tabelle) a podrobne rozpísaný v evidencii (Docirung). V týchto mesačných tabuľkách možno

Nomen	Stufe	Ordnung	...
78	Leutnant Johann Schwan	...	...
79	Friedrich Tieg	...	...
80	Fritz Bruchlas	...	...
81	Johann Buchreiter	...	...
82	Johann Schwan	...	...
83	Franz Dammberg	...	...
84	Johann Davis	...	...
85	Franz Tieg	...	...
86	Johann Buchreiter	...	...
87	Friedrich Tieg	...	...

Obr. 2. „Mustra“ stavu mužstva (1783, detail)

presne sledovať kariéru vojakov, pričom sa zaznamenávali všetky zmeny, dokonca aj pobyt v poľnej nemocnici. Ak bol vojak preradený do inej jednotky, vystavil sa dokument (Transfer Liste), ktorý obsahoval všetky jeho osobné a služobné údaje. Vyhotovoval sa v dvoch exemplároch a uchovával sa zároveň starou ako aj novou vojenskou jednotkou. Rovnako sa vypracovávali aj dokumenty pre vojakov, ktorí boli prehlásení za nespôsobilých na vojenskú službu (Superarbitrungs Liste). Dokumenty Assent, Transfer a Superarbitrung sa uchovávali spolu s mesačnými tabuľkami.

Jednotky mali povinnosť každoročne vykonávať prehliadku vojakov (Muster), počas ktorej sa zaznamenávali všetky dôležité údaje, vrátane osobných a služobných informácií. Počas vojnových rokov sa namiesto „mustry“ robili iba zrýchlené revízie (Revision), pričom ich dokumentácia bola značne obmedzená.¹⁴

Personálna evidencia jednotiek sa nevedla vždy na úrovni celého pluku. Keďže časti plukov boli často nasadzované na rôznych bojiskách, v 90. rokoch 18. storočia sa bežne stávalo, že dve až tri časti pluku vypracovali svoje vlastné evidencie. Dôležité je aj to, že mesačné tabuľky sa väčšinou nevypracovávali na konci sledovaného mesiaca, ale až neskôr, niekedy aj s niekoľkomesačným oneskorením, aby sa mohli skompletizovať všetky potrebné dokumenty a informácie.

Významnou kategóriou dokumentov sú aj spisy o penzionovaní (Pensionsprotokolle).¹⁵ Dôstojníci odchodom do dôchodku nestratili status vojaka, len boli oslobodení od aktívnej služby, a preto existujú o penzionovaných dôstojníkoch podrobné záznamy v dvoch typoch dokumentov – v starších záznamoch spred administratívnej reformy z roku 1820 a v novšej sérii po tejto reforme. Okrem toho sú dostupné údaje o vojenských manželstvách, vdovách a sirotách, pokiaľ mali nárok na podporu.

Pri výskume dôstojníckeho zboru,¹⁶ najmä z mikro- a regionálno-historického hľadiska, môže byť mimoriadne dôležitý materiál zachovaný z uhorského dôstojníckeho súpisu, ktorý bol nariadený uhorským snemom v roku 1792. Tento súpis bol zostavený na základe „mustier“ z rokov 1791 a 1792 a zhromaždil údaje o dôstojníkoch pochádzajúcich z Uhorska. Hoci je tento súpis (aj so svojimi dodatkami) neúplný, predstavuje dôležitý historický prameň.¹⁷

Pre vojakov neslúžiacich v štandardných jednotkách, ale na špeciálnych miestach (napr. v hlavnom štábe generálov, v inžinierskom zbore, v posádkach atď.), sa „muster“ a ani revízie nevykonávali. Ich služobné údaje boli vedené oddelene pod názvom

14 Archiv všetkých týchto dokumentov (zoradených podľa jednotiek): Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv (ÖStA KrA), Personalunterlagen, Musterlisten und Standstabellen der k. k. Armee (MLST).

15 ÖStA KrA, Versorgungsunterlagen, Pensionsprotokolle der Offiziere, Beamten, Parteien, Witwen und Waisen Ältere Reihe (ÄR); ÖStA KrA, Versorgungsunterlagen, Pensionsprotokolle der Offiziere, Beamten, Parteien, Witwen und Waisen, Jüngere Reihe (PensProt JR).

16 K výskumu dôstojníckeho zboru pozri: RÉFI, A császári-királyi huszárság törzsisztí kara; RÉFI, Császári-királyi karabélyos és vértés törzsiszték; RÉFI, A császári-királyi ulánuszredék törzsisztíjei; NAGY-L., A 34. magyar gyalogezered tisztikara.

17 ÖStA KrA, Zentralstellen, Wiener Hofkriesrat, Hauptreihe, Akten (HKR), 1792-62-1244. Karton 2059.

Stabsbücher.¹⁸

Už na základe rýchleho prehľadu pomerne rozvinutej personálnej administratívy je jasné, že teoreticky by sa na základe nej mohla celá služobná kariéra každého vojaka odsledovať. Ako uvidíme, v praxi je to nemožné, pretože sa v mnohých prípadoch neevidovali v plnom rozsahu a v archívnych dokumentoch sa často stretávame aj s rozporuplnými údajmi. Prvým a najväčším problémom je však samotná zachovanosť dokumentov. „Mustry“ sa vykonávali v rokoch 1787, 1791–1792, ako aj v období 1802 až 1811, pričom sa v medziobdobiach vykonávali revízie. Často sa však stávalo, že v niektorých rokoch nekonala ani „mustra“ a ani revízia. Bohužiaľ, „mustry“ sú zachované neúplne, no v rámci personálnych záznamov majú nesmierne význam. Od roku 1802 je síce celkový obraz o niečo lepší, avšak ani v období do roku 1820 nie sú úplne zachované. Mesačné tabuľky a súvisiace sprievodné dokumenty z obdobia prvých dvoch koalíčných vojen sa taktiež zachovali iba fragmentárne. Dokonca aj v prípadoch, keď sa samotná tabuľka dochovala, pripojené zoznamy nebývajú vždy úplné.¹⁹ Celkový archívny materiál personálnej evidencie z rokov 1740 až 1820 obsahuje aj napriek významným medzerám približne 12 000 archívnych škatúľ. V prípade dôstojníkov existuje osobitný register v podobe kartočky, avšak nie je úplný. Našťastie však centrálna administratíva uchovala bez strát určité typy dokumentov, ako sú Stabsbücher, spisy o penzionovaní, manželstvách a ďalšie archívne materiály.

Kapitán a audítor Antal (Anton) Zimányi

Na stene seneckého kostola kedysi visel plechový epitaf, ktorý sa v súčasnosti nachádza v historickej expozícii Mestského múzea v Senci. Jeho latinský nápis je ťažko čitateľný, no jednoznačne odkazuje na miesto posledného odpočinku Antala Zimányiho. V krypte seneckého Kostola sv. Mikuláša (v minulosti čiastočne rozvrátenej)

Obr. 3. Plechový epitaf Antala Zimányiho (1830)

¹⁸ ÖStA KrA, Versorgungsunterlagen, Stabsbücher, Protokolle (SB).

¹⁹ V archívnom systéme tvoria prehľady a revízie jeden celok a mesačné tabuľky s prídruženými dokumentmi druhý. V príručke sú mesačné tabuľky trochu nepresne nazývané Standestabellen (ST) a priložené dokumenty sa nazývajú Assent- und Transferlisten (AL/TL). Ak sa tieto dokumenty nachádzajú v škatuli spolu, v príručke sú označené iba skratkou ST. Žiaľ, v prípade jednotlivých rokov nie je uvedené, že dokumenty nepatria celému pluku, ale iba jeho menšej časti. Je dôležité poznamenať, že dokumenty boli zostavené na základe vojnových rokov, ktoré trvali od novembra do októbra. V archívnom systéme však boli dokumenty rozdelené do kalendárnych rokov.

sa zachovala časť jeho truhly s nápisom: „Alhir ruher K. K. Hauptman und Auditor Anton v. Zimanny gestorben den 4ten Juni seines Alters 66 Jahr 1830“. V preklade: „Tu odpočíva šľachtný Anton Zimányi, cisársko-kráľovský kapitán a auditor, ktorý zomrel 4. júna 1830 vo veku 66 rokov.“²⁰ V seneckej rímskokatolíckej matrike je záznam o jeho úmrtí z 4. júna 1830, podľa ktorého Antal Zimányi, šľachtic narodený v Čakanoch, kapitán pešieho pluku ruského cisára, vo veku 66 rokov zosnul a bol pochovaný do krypty. Názov „peší pluk ruského cisára“ sa vzťahuje na cisársko-kráľovský 2. peší pluk, ktorý niesol meno ruského cára Alexandra (I.).²¹

Na základe dostupných informácií – ktoré sa sčasti ukázali ako nesprávne – sa pri hľadaní jeho služby v 2. pešom pluku nenašla žiadna stopa. Nenachádza sa ani v zozname uhorských dôstojníkov z roku 1792.²² Avšak v indexových kartách k personálnej evidencii sa podarilo nájsť záznam o Antalovi Zimányim, na základe ktorého bolo možné spätne zrekonštruovať jeho vojenskú službu. Karta odkazuje na „mustru“ 37. pešieho pluku z roku 1792, kde sa v skutočnosti v rámci štábu pluku nachádza „Anton Zimányi Auditor et Secretaire“ – teda auditor a sekretár. Záznamy uvádzajú, že sa narodil v Čakanoch v Prešporskej stolici, mal 29 rokov a dva mesiace, bol rímskokatolík, ženatý a mal dve deti – päťročného Jánosa a desaťdňového (!) Antala. Vojenskú službu začal 1. októbra 1789 v 1. sikulskom hraničiarskom pluku, odkiaľ bol 15. mája 1791 prevelený do sikulského hraničiarskeho husárskeho pluku, z ktorého potom 1. júla 1792 prešiel do 37. pešieho pluku. Mustra tiež poznamenáva, že nezaplatil kauciu za sobáš, pretože sa oženil ešte pred vstupom do armády.²³ Na základe dokumentácie jednotlivých jednotiek a ďalších zdrojov je tak možné zrekonštruovať celý priebeh vojenskej služby Antala Zimányiho a čiastočne aj ďalšie aspekty jeho života.

Obec Čakany nemala vlastnú faru, iba filiálku, a preto boli jej matričné záznamy vedené v Štvrtku na Ostrove. V zápise z 4. júna 1763 tu nachádzame záznam o krste dieťaťa s menom „Antonius Xaverius Franciscus de Paula“, pričom otec je uvedený ako „Franciscus Zémanék“ a matka „Barbara Szik“. ²⁴ Deň narodenia, podľa dobového zvyku, nebol zapísaný, ale pravdepodobne nastal len niekoľko dní pred krstom. Záznam taktiež neobsahuje informácie o spoločenskom alebo stavovskom postavení rodiny, ale skutočnosť, že dieťa dostalo tri krstné mená, naznačuje jeho šľachtický pôvod.

²⁰ Za údaje ďakujem Gáborovi Streňákovi.

²¹ Zápis v matrike dostupný online: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-YNSM-79> [cit. 17-04-2024].

²² Táto skutočnosť môže mať dva dôvody: buď nie sú v zozname uvedené hraničiarske pluky, alebo tam neboli zahrnutí ani funkcionári veliteľstva pluku.

²³ ÖStA KRA, MLST IR 37 ML 1792 Karton 3386 Stab.

²⁴ Zápis v matrike dostupný online: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BCBP-4?i=110&cc=1554443&cat=1551504> [cit. 17-04-2024].

V Kráľovských knihách sa nachádza zápis z roku 1794, v ktorom sa uvádza, že József Zimányi, podžupan Krašovskej stolice, predtým pisár a stolný sudca tej istej stolice, jeho manželka Johanna Zsady, ich syn Antal, ako aj Antal Zimányi, kapitán v sikulskom pluku, jeho manželka Jozefa Redlich a syn János, boli 17. marca 1794 povýšení do šľachtického stavu a získali šľachtický erb.²⁵ V texte sa odkazuje na rozhodnutie Leopolda II. z 17. januára 1792. Identifikácia Antala Zimányiho je jednoznačná, keďže v čase rozhodnutia Leopolda II. skutočne slúžil v sikulskom hraničiarskom husárskom pluku, bol ženatý a mal syna Jánosa. Otázkou však zostáva, prečo bolo potrebné udelenie šľachtického titulu, keďže v stolici mohli v administratívne pôsobiť len osoby so šľachtickým statusom. Počas vlády Jozefa II. bolo síce možné zastávať úrad aj bez šľachtického titulu (ako to dokazuje príklad Jozefa Hajnóczyho, avšak po smrti Jozefa II. bol Hajnóczy z úradnej správy vylúčený). Pravdepodobným vysvetlením je, že rodina Zimányiovcov nebola schopná preukázať svoje starobylé šľachtictvo a preto požiadala panovníka o potvrdenie svojho statusu, ktorý Leopold II. vyriešil udelením nového šľachtického titulu.²⁶ Zápis tiež prezrádza meno manželky Antala Zimányiho – Jozefy Redlich. Základné genealogické pramene však o rodine neposkytujú ďalšie informácie.²⁷

Z obdobia, keď Zimányi slúžil v 1. sikulskom hraničiarskom pešom pluku, sa zachoval jediný mesačný prehľad (Monat Tabelle), no mimoriadnym šťastím je, že práve v tom čase bol do pluku prijatý. Záznamy uvádzajú, že 10. októbra 1790 bol pridelený do funkcie audítora²⁸ na základe rozhodnutia Dvorskej vojenskej rady z 6. novembra 1790.²⁹ Podrobnosti o jeho živote pred týmto obdobím nie sú známe a nepodarilo sa nájsť žiadne údaje o jeho skoršom pôsobení. Audítorm bol vojenským právníkom pluku, teda riešil právne záležitosti pluku a jeho vojakov, zastupoval majiteľa pluku v právnych otázkach a zároveň plnil úlohu tajomníka veliteľa pluku.³⁰ Z toho je zrejmé, že na výkon tejto funkcie boli potrebné rozsiahle právnické znalosti. Napriek tomu sa v archívoch nenachádzajú záznamy o tom, že by Zimányi študoval na Právnickej akadémii v Prešporku, a preto nie je jasné, kde a ako získal právnické vzdelanie.

Záložné oddiely sikulských hraničiarskych plukov boli rozpustené začiatkom roka 1791,³¹ v dôsledku čoho bol Zimányi preradený do štábu pluku, kde už však slúžil iný audítorm. To pravdepodobne viedlo k jeho preveleniu 15. mája 1791. De-

25 Dostupné online: https://archives.hungaricana.hu/hu/libriregii/hu_mnl_ol_a057_58_0031 [cit. 17-04-2024].

26 Pozri podobný prípad Andrása Karacsayho: NAGY-L., István. Valjeszakai Gróf Karacsay András katonai pályakepe. In: GYÁNTI, István a KULT, László (eds.). Tanulmányok Ódor Imre emlékére. Pécs, 2018, s. 358.

27 NAGY, Iván. Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal. XII. zv., Pest, 1865, s. 397–398; KEMPELEN, Béla. Magyar nemes családok. XI. zv., Budapest, 1932, s. 181.

28 Údaj „mustra“ 37. pešieho pluku z roku 1792 o skoršom začatí služby o jeden rok je teda chybný.

29 ÖStA KRA, MLST GR 16 MT 1790 10 Karton 6074.

30 WREDE, Geschichte, I. Band, s. 70–71.

31 ÖStA KRA, MLST GR 16 MT 1791 01–06 Karton 6075.

taily tohto prechodu nie sú známe, keďže zo strany pešieho ani husárskeho pluku sa nezachovali príslušné dokumenty. Od novembra 1791 sa však v mesačných výkazoch husárov objavuje meno „Anton Zimandi Edler von Czakany Auditor“,³² čo isto naznačuje, že už pred rozhodnutím Leopolda II. z roku 1792 mal šľachtický titul. V armáde totiž nebolo potrebné šľachtictvo dokladovať, bolo možné ho jednoducho uviesť na základe rodinnej tradície.

Zimányi však nezostal u husárov dlho – 8. júla 1792 bol prevelený k 37. pešiemu pluku. Príslušné rozhodnutie Dvorskej vojenskej rady padlo až 2. marca 1793,³³ avšak už 12. septembra 1792 sa nachádzal v Oradei (Nagyvárad), kde bol zaregistrovaný v „muster liste“ plukovného štábu. Pravdepodobne sa tam narodil aj jeho syn Antal.³⁴ Zimányi bol jediným audítorom pluku. Počas prvej vojny proti Francúzsku boli prápory 37. pešieho pluku nasadzované oddelene. Podplukovnícky prápor bojoval v roku 1792 na Rýne, pričom v roku 1793 sa k nemu pripojil aj plukovnícky prápor. Zimányi však zostal spolu s plukovným štábom a plukovníckym práporom v Oradei, odkiaľ sa v roku 1794 presunuli do Haliče a podieľali sa na okupácii Východnej Haliče, ktorá pripadla Habsburskej monarchii po treťom delení Poľska. Následne bol štáb dislokovaný v Sandomierzi. Začiatkom roka 1796 bol 37. peší pluk presunutý na nemecké bojisko. Plukovnícky prápor, v ktorom slúžil aj Zimányi, bojoval 3. septembra 1796 v bitke pri Würzburgu, kde armáda arcivojvodu Karla dosiahla veľké víťazstvo nad francúzskym vojskom generála Jourdana. Nasledujúci rok sa Zimányi pod velením generála Kraya zúčastnil na neúspešných bojoch o francúzske predmostie pri Neuwiede. Medzitým bojovali dva ďalšie prápory 37. pluku v Taliansku proti jednotkám Napoleona Bonaparteho a utrpeli ťažké straty.³⁵

Po skončení prvej koalície vojny bol pluk reorganizovaný v Tirolsku a v prvom roku druhej koalície vojny bol opäť nasadený v tejto oblasti. Zúčastnil sa mnohých menších bitiek, pričom utŕžil veľké straty.³⁶

Hoci audítor nebol automaticky dôstojníkom, vlastník pluku mal právo povýšiť audítora do hodnosti kapitána po dostatočne dlhom období služby. Zimányi túto hodnosť nepochybne získal, čo potvrdzujú dokumenty o jeho penzionovaní, ako aj titul uvedený na jeho epitafe. Avšak v poslednom dostupnom dokumente z januára 1797, kde je ešte spomínaný, nie je jeho kapitánska hodnosť zaznamenaná.³⁷

Dňa 7. novembra 1799 bol Zimányi prijatý do invalidovne v Trnave, pričom

32 ÖStA KrA, MLST HR 11 MT 1791 11 Karton 7781.

33 ÖStA KrA, MLST HR 11 MT 1793 03 Karton 7782.

34 ÖStA KrA, MLST IR 37 ML 1792 Karton 3386.

35 FINKE, Edmund. Geschichte des k. und. k. ungarischen Infanterie-Regimentes Nr. 37 Erzherzog Joseph. I. Band. Wien, 1896, s. 319–497; WREDE, Geschichte, I. Band, s. 386.

36 FINKE, Geschichte, s. 498–567.

37 ÖStA KrA, MLST IR 37 1797 01 Karton 3428.

už mal oficiálne uznanú kapitánsku hodnosť.³⁸ Keďže z roku 1799 sa nezachovali archívne dokumenty pluku, dôvody jeho predčasného odchodu z armády vo veku iba 36 rokov nie sú známe. Najpravdepodobnejším vysvetlením je zranenie, ktoré mu znemožnilo ďalšiu aktívnu službu na bojisku. V invalidnom dome, ktorý sa nachádzal v bývalej univerzitnej budove, však nezostal dlho – k 31. augustu 1800 bol vyradený zo zoznamov,³⁹ pravdepodobne sa vtedy presťahoval do Senca. V dôchodkových záznamoch možno sledovať jeho penziu až do jeho smrti – spočiatku dostával dvesto zlatých ročne, no od 5. januára 1809 mu sumu zvýšili na štyristo zlatých.⁴⁰ Jeho neschopnosť pre vojenskú službu potvrdzuje aj skutočnosť, že sa nezúčastnil na uhorských šľachtických insurekciách rokov 1805 a 1809.⁴¹ V dôchodkových protokoloch vedených po roku 1820 sa uvádza, že bol kvalitným dôstojníkom so širokými znalosťami. Je zaujímavé, že bol stále považovaný za schopného slúžiť ako posádkový audítor.⁴²

Antal Zimányi zomrel 4. júna 1830, pravdepodobne práve v deň svojich 67. narodenín, alebo krátko po nich. Pochovaný bol v krypte seneckého kostola.⁴³

Zimányiho druhý syn Antal ml., narodený 2. septembra 1792 v Oradei (Nagyvárad),⁴⁴ sa rovnako stal vojakom. Do 40. pešieho pluku vstúpil 1. mája 1809 ako kader samoplatca. Dňa 1. júna 1813 bol prevelený k 2. pešiemu pluku, kde ho 26. augusta 1813 povýšili na práporčíka a 1. decembra 1813 na podporučíka. Dňa 1. decembra 1823 odišiel zo služby bez ponechania hodnosti, avšak 28. júla 1828 opäť ako kader vstúpil do 4. streleckého práporu. Dňa 15. apríla 1833 bol vyradený zo služby ako neschopný na vojenskú službu. Po odchode z armády sa usadil v Prahe, kde krátko čas pracoval ako obchodník s tabakom. Žil ešte v roku 1860.⁴⁵

38 ÖStA KrA, MLST Invalidenhaus Pest MT 1799 11 Karton 9810. Na tomto mieste ide v podstate o invalidovňu premiestnenú z Pešti do Trnavy.

39 ÖStA KrA, MLST Invalidenhaus Pest MT 1800 09 Karton 9810.

40 ÖStA KrA, PensProt ÁR Buch 64 2391., Buch 76 3279., Buch 94 3501., Buch 120 3458., Buch 151 5332., Buch 215 9671.

41 K problematike insurekcií pozri: RÉFI, Attila. *Hadba szállás magyar módra – az inszurrekció szervezete és irányítása*. In: HERMANN, Róbert (ed.) *A magyar hadügy igazgatás története (1526–1990)*. Budapest, 2021, s. 129–169.

42 ÖStA KrA, PensProt JR Parteien Buch 6 (Militärparteien I) 123.

43 Pozri poznámku č. 13.

44 Protokol o penzionovaní uvádza ako miesto jeho narodenia mesto Pápa. Je to jednoznačne chybný údaj, čo dokazuje aj muster jeho otca z roku 1792 zhotovený v Oradei. Pričom podľa údajov tzv. Illésyho zbierky žil v roku 1802 v Pápe Antal Zimányi. Totožnosť je teda možné predpokladať, a pravdepodobne tam v tom čase žil. (https://archives.hungaricana.hu/hu/lib/reregii/hu_mnl_ol_a130_illesy_1z_0219)

45 ÖStA KrA, MLST IR 37 ML 1792 Karton 3386; MLST IR 2 ML 1818 Karton 139; PensProt JR Buch 61 (Unterleutnants II) 387.

Senčania medzi radovými vojakmi v 90. rokoch 18. storočia

Skúmanie radových vojakov predstavuje pre výskumníka najväčšiu výzvu. S ohľadom na rozsah tejto štúdie som sa zamerlal na archívne dokumenty 2. pešieho pluku z 90. rokov 18. storočia. Konkrétne som preskúmal obdobie medzi revíziou dvoch poľných práporov v roku 1791 a „mustrou“ celého pluku v roku 1803. Ako východiskové zdroje som použil „mustry“ dvoch poľných práporov z roku 1791 a „mustru“ 4. práporu z roku 1792, keďže v roku 1791 bola pri podplukovníckom prápore vykonaná iba revízia, ktorá nezaznamenávala miesto narodenia vojakov. Staršie „mustry“ som skúmal iba na účely overenia údajov. Nesledoval som osudy vojakov z „mustry“ z roku 1803, pretože by to prekročilo rámec výskumu.

Celkovo som pre celé skúmané obdobie predpokladal, že počas prvých dvoch koláčnych vojen mohli slúžiť v stave mužstva najmenej 20 – 30 Senčanov. Na základe predpísaných počtov pechoty a jazdy som odhadol, že dve tretiny vojakov boli pešiaci a jedna tretina jazdci. Očakával som teda objavenie 15 – 20 pešiakov pochádzajúcich zo Senca.

V čase podpísania svištovského mieru v auguste 1791 sa 2. peší pluk nachádzal na štyroch rôznych miestach: dve rotý granátnikov boli zaradené do Barthodeiského granátnického práporu v Nizozemsku. Vlastnícky a plukovnícky prápor spolu s veliteľstvom pluku sídlili v Prešporku,⁴⁶ podplukovnícky prápor sa nachádzal v meste Slunj (Chorvátsko) a 6. októbra sa vydal na pochod do Olomouca,⁴⁷ štvrtý prápor bol umiestnený v Petrovaradíne, odkiaľ 30. septembra vyrazil smerom do Győru, kam dorazil 15. októbra.⁴⁸ V prvých mesiacoch roku 1792 sa tri hlavné poľné prápory pluku presunuli k Rýnu a v lete sa spojili v oblasti Freiburgu.⁴⁹ Granátnický oddiel bol počas prvej koalície vojny nasadený v Nizozemsku a od roku 1795 bojoval na Rýne a v Nemecku, kde sa zúčastnil všetkých významných bitiek (Neerwinden, Fleurus, obrana Mohuča, Würzburg). Tri poľné prápory sa taktiež zapojili do bojov na Rýne: v roku 1793 sa podieľali na dobytí weissenburských línii, v roku 1794 boli umiestnené pri Rýne, ale do väčších bojov nezasiahli, v roku 1795 vynikli pri útoku na pevnosť Mannheim, v roku 1796 bojovali na Hornom Rýne a podieľali sa na obliehaní mesta Kehl.⁵⁰

Na konci vojny bol pluk stiahnutý do Čiech, do pevnosti Terezín (Theresienstadt). Štvrtý prápor bol v roku 1798 oddelený od pluku a premenený na vlastnícky

46 ÖStA KtA, MLST IR 2 ML 1791 Karton 127.

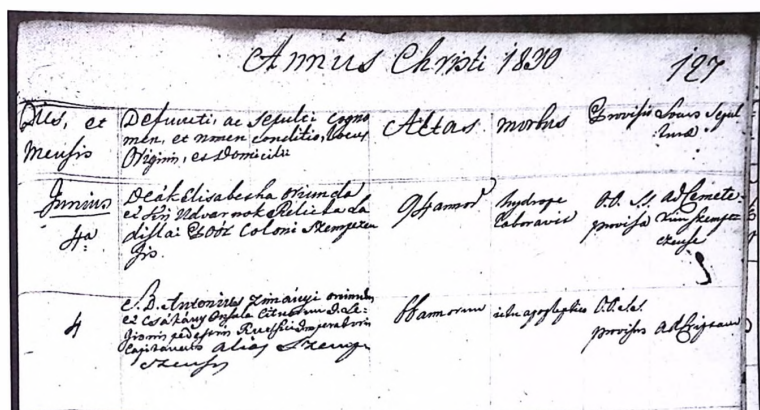
47 ÖStA KtA, MLST IR 2 MT (Obristlt. Bat.) 1791 08–10 Karton 170.

48 ÖStA KtA, MLST IR 2 MT (4tes Bat.) 1791 08–10 Karton 170.

49 Kirchthaler 1895 185–186.

50 WREDE, Geschichte, I. Band, s. 128.; KIRCHTHALER, Ludwig. Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regimentes Nr. 2 für immerwährende Zeiten Alexander I. Kaiser von Rußland. Wien, 1895, s. 177–252.

prápor 2. nového (krátko nato 60.) uhorského pešieho pluku.⁵¹ Tri prápory pluku boli počas roka 1798 premiestnené do Horného Rakúska a počas druhej koalície vojny boli nasadené na nemeckom území. V roku 1799 bojovali v slávnej víťaznej bitke arcivojvodu Karola pri Stockachu, následne v bitke pri Zürichu a nakoniec v predpolí Mannheimu. V druhom roku vojny bol pluk opäť nasadený na nemeckom území⁵² a zúčastnil sa viacerých bitiek jarného a letného ťaženia, pričom koncom roka bojoval v neúspešnej bitke pri Hohenlindene.⁵³ Na začiatku vojny bolo v Prešporku zriadené výcvikové jadro, ktoré bolo v júli 1799 rozšírené na záložnú jednotku.

Obr. 4. Matričný záznam o úmrtí Antala Zimányiho (4. júna 1830)

Na základe vojenských záznamov sa v období medzi rokmi 1791 a 1803 podarilo identifikovať nasledujúcich radových vojakov pochádzajúcich zo Senca:

1. Mihály Ritza, narodený okolo roku 1752 (v „mustre“ z roku 1791 uvedený ako 39-ročný), rímskokatolík, slobodný, v pluku slúžil od 14. mája 1771, v roku 1791 bol radovým vojakom v Demoleinovejrote (plukovnícky prápor). O jeho ďalšom osude sa nezachovali žiadne záznamy.⁵⁴
2. József Roszivács, narodený okolo roku 1757 (v „mustre“ z roku 1783 uvedený ako 26-ročný), rímskokatolík, slobodný, v pluku slúžil od 25. augusta 1778,

51 WREDE, Geschichte, I. Band, 125.; MLST IR 2 MT 1798 05–06 Karton 177.

52 O vojenskej výprave viď: LÁZÁR 2013, s. 151–229.

53 WREDE, Geschichte, I. Band, s. 128.; KIRCHTHALER, Geschichte des k. u. k. Infanterie-Regimentes Nr. 2, s. 253–281.

54 ŐStA KrA, MLST IR 2 ML 1791 Karton 127 Demolein C.

v roku 1783 už bol granátnikom v 2. granátnickej rote. Medzi novembrom 1794 a májom 1796 bol podľa záznamov evidovaný v poľnej nemocnici, pričom v máji 1796 bol označený ako nezvestný.⁵⁵ Pravdepodobne bol zranený na jeseň 1794 a po ústupe rakúskej armády sa dostal s poľnou nemocnicou do francúzskeho zajatia.⁵⁶

3. András Magda, narodený okolo roku 1774 (v „mustre“ z roku 1792 uvedený ako 18-ročný), rímskokatolík, slobodný, do pluku nastúpil 29. mája 1792 ako vojak postavený svojimi zemepánmi v neznámom čase. Do poľných práporov bol pravdepodobne preradený spolu s Mártonom Vargom a Istvánom Tóthom niekedy na prelome rokov 1792 – 1793. O jeho ďalšom osude sa nezachovali žiadne záznamy.⁵⁷

Nro.	Chargen	Tauf und Namen.	Gebürtig.		Jahr alt	Religion	Stand	Profession
			Von	aus				
28	Gren.	Johann Zachanetz	Friesen	Wesph.	26	Katholik	Fürstl.	Leibk.
29	"	Joseph Roszvácsa	Varberg	ungar.	26	"	Leibk.	Leibk.

Obr. 5. „Muster“ mužstva s údajmi Józsefa Roszvácsa zo Senca („Varberg“) pod poradovým číslom 33 (1792, detail)

4. Márton Varga, narodený okolo roku 1771 (v „mustre“ z roku 1792 uvedený ako 21-ročný), rímskokatolík, slobodný, do pluku nastúpil 16. júla 1792 ako vojak postavený zemepánmi, po polročnom výcviku bol v polovici novembra 1792 vyslaný k poľným práporom, kam dorazil začiatkom januára 1793 a bol zaradený do vlastníckej roty (vlastnícky prápor). Vo februári 1794 bol hospitalizovaný v poľnej nemocnici. O jeho ďalšom osude sa nezachovali žiadne dokumenty.

⁵⁵ ŌStA KfA, MLST IR 2 ML 1783 Karton 124; MLST IR 2 ML 1786 Karton 125; MLST IR 2 RL 1788 Karton 126; MLST IR 2 ML 1791 Karton 127 2te Grenadier C.; MLST IR 2 MT 1794 11–1796 05 Karton 172–174.

⁵⁶ Neskôršie sa v mužstve pluku neobjavil, predpokladám teda, že nebol prepustený zo zajatia. Príčinou mohla byť aj jeho prípadná smrť pred možným prepustením.

⁵⁷ ŌStA KfA, MLST IR 2 ML 1792 Karton 127 Nitsche C.

Pravdepodobne zomrel v poľnej nemocnici, ale tento údaj sa už v záznamoch pluku neobjavil.⁵⁸

5. István Tóth, narodený okolo roku 1773 (v „mustre“ z roku 1792 uvedený ako 19-ročný), rímskokatolík, slobodný, do pluku nastúpil 16. júla 1792 ako vojak postavený zemepánmi, po polročnom výcviku bol v polovici novembra 1792 vyslaný k poľným práporom, kam dorazil začiatkom januára 1793 a bol zaradený do Browneovej roty (podplukovnícky prápor). V decembri 1793 a januári 1794 bol hospitalizovaný v poľnej nemocnici. O jeho ďalšom osude sa nezachovali žiadne dokumenty. Pravdepodobne zomrel v poľnej nemocnici, ale tento údaj sa už v záznamoch pluku neobjavil.⁵⁹
6. Márton Taligás, narodený okolo roku 1775 (v náborovom zozname z roku 1794 uvádzaný ako 19-ročný), rímskokatolík, slobodný, do pluku nastúpil 16. júla 1792 ako vojak postavený zemepánmi v Demoleinovejrote. O jeho ďalšom osude sa nezachovali žiadne dokumenty. Pravdepodobne v roku 1798 odišiel z pluku spolu so 4. práporom.⁶⁰
7. István Bomsahar, narodený okolo roku 1772 (v „mustre“ z roku 1803 uvádzaný ako 31-ročný), rímskokatolík, slobodný, do armády vstúpil 23. júna 1795 počas prešporského náboru ako dobrovoľník, po trojmesačnom výcviku bol začiatkom októbra 1796 vyslaný k poľným práporom. 3. mája 1800 padol do zajatia v bitke pri Engene, zo zajatia bol prepustený 10. júna 1801. V „mustre“ z roku 1803 je uvedený.⁶¹
8. Ferenc Stahó,⁶² narodený okolo roku 1778 (v „mustre“ z roku 1803 uvádzaný ako 25-ročný), rímskokatolík, slobodný, do pluku nastúpil 7. marca 1797 ako vojak postavený zemepánmi. Pred oddelením 4. práporu bol preradený do podplukovníckeho práporu. V „mustre“ z roku 1803 je uvedený.⁶³
9. Ferenc Varga, narodený okolo roku 1779 (v „mustre“ z roku 1803 uvádzaný ako 24-ročný), rímskokatolík, slobodný, do armády nastúpil 14. marca 1799 ako vojak postavený zemepánmi. V „mustre“ z roku 1803 je uvedený.⁶⁴

58 ÖStA KrA, MLST IR 2 ML 1792 Karton 127 Mayer C.; MLST IR 2 MT 1793 01 Karton 171; MLST IR 2 MT 1794 02–03 Karton 172.

59 ÖStA KrA, MLST IR 2 ML 1792 Karton 127 Mayer C.; MLST IR 2 MT 1793 01, 12 Karton 171; MLST IR 2 MT 1794 01–02 Karton 172.

60 ÖStA KrA, MLST IR 2 ML 1792 Karton 127 Demolein C.

61 ÖStA KrA, MLST IR 2 ML 1803 Karton 128–129 1t Majors C.; MLST IR 2 MT 1795 06 Karton 173; MLST IR 2 MT 1796 10 Karton 174.

62 Vo vstupnom zozname je uvedený pod menom István a v mustri ako Ferenc. Mustru vykonali za pokojnejších čias, pričom do pluku nastúpilo v marci a apríli 1797 približne až 1500 nováčikov. Vznik chyby v tomto čase mohol byť pravdepodobnejší.

63 ÖStA KrA, MLST IR 2 MT a AL 1797 03; Karton 175; MLST IR 2 ML 1803 Karton 128–129 Hahn C.

64 ÖStA KrA, MLST IR 2 ML 1803 Karton 128–129 Obrist C.

10. István Ettinger, narodený okolo roku 1779 (v „mustre“ z roku 1803 uvádzaný ako 24-ročný), rímskokatolík, slobodný, kováčskeho povolania, do armády vstúpil 1. apríla 1800 ako vojak postavený zemepánmi na dobu vojny.⁶⁵ O jeho ďalšom osude sa nezachovali žiadne záznamy.⁶⁶
11. Ferenc Farkas, narodený okolo roku 1778 (v náborovom zozname z roku 1800 uvádzaný ako 22-ročný), rímskokatolík, slobodný, do pluku nastúpil 1. apríla 1800. Vojak postavený zemepánmi ako nováčik. O jeho ďalšom osude sa nezachovali žiadne dokumenty.⁶⁷

Údaje zhromaždené o vojakoch pochádzajúcich zo Senca zostali pomerne neúplné. Bohužiaľ, ani v jednom prípade sa nepodarilo jednoznačne a bezpochybne identifikovať matričné záznamy, avšak všetky nájdené priezviská, dokonca aj menej bežné ako Bomsahar a Roszivács, sa v seneckých farských matrikách vyskytujú. V každom prípade sa podarilo určiť začiatok vojenskej služby, ku ktorému sa viazal vek a z neho vypočítaný rok narodenia, ako aj údaj o náboženstve, civilného povolania. V niektorých prípadoch sa podarilo nájsť aj informácie o ďalších služobných záznamoch (preloženie, pobyt v nemocnici naznačujúci zranenie) avšak koniec vojenskej služby bolo možné identifikovať iba u jedného človeka a aj to s neistým výsledkom. Z jednástich vojakov, ktorí sa preukázateľne narodili v Senci a slúžili počas prvých dvoch koalíčných vojen, zostali v armáde do roku 1803 iba štyria, pričom v šiestich prípadoch nebolo možné dohľadať koniec ich služby – jednoducho zo záznamov zmizli.

Dôvodom chýbajúcich údajov sú iba čiastočne dostupné historické pramene. Zo súvisiacich dokumentov sa zachovali „musterlisty“ vlastníckeho a plukovného práporu zo septembra 1792, „musterlist“ štvrtého práporu z augusta 1792, revízia podplukovníckeho a štvrtého práporu z januára 1791. Chýbajúce mesačné tabuľky medzi septembrom 1791 a decembrom 1794 sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:⁶⁸

Rok	Mesiac	Štáb pluku, vlastnícky a plukovnícky prápor	Podplukovnícky prápor	Štvrtý prápor
1791	september	chýba		
1791	október	chýba		
1791	november		chýba	chýba
1791	december		chýba	chýba

⁶⁵ Muster z roku 1803 obsahuje aj túto okolnosť. Napriek tomu po mieri v Lunéville nebol odzbrojený.

⁶⁶ ÓsA KrA, MLST IR 2 ML 1803 Karton 128–129 Santa C.

⁶⁷ ÓsA KrA, MLST IR 2 MT 1800 04 Karton 180, 181.

⁶⁸ ÓsA KrA, MLST IR 2 MT 1791 09–1794 12 Karton 170–172.

1792	január		chýba	chýba
1792	február		chýba	chýba
1792	marec	chýba	chýba	chýba
1792	apríl	chýba	chýba	chýba
1792	máj	chýba	chýba	chýba
1792	jún	chýba	chýba	chýba
1792	júl	chýba	chýba	chýba
1792	august	chýba	chýba	chýba
1792	september	chýba	chýba	chýba
1792	október	chýba	chýba	chýba
1792	november			chýba
1792	december			chýba
1793	január			chýba
1793	február			chýba
1793	marec			chýba
1793	apríl			chýba
1793	máj			
1793	jún			
1793	júl			
1793	august			
1793	september			
1793	október			
1793	november			
1793	december			
1794	január			
1794	február			
1794	marec			
1794	apríl			
1794	máj	chýba		
1794	jún	chýba		
1794	júl	chýba		
1794	august	chýba		
1794	september	chýba		
1794	október	chýba		
1794	november			
1794	december			

Mesačné tabuľky sú od roku 1795 k dispozícii v úplnosti. Prílohy mesačných tabuliek, ktoré zahŕňajú zoznamy novoprijatých a premiestnených vojakov, sú zachované aj z tých mesiacov, v ktorých sa dochovali hlavné tabuľky. Ich úplnosť sa však nedá odhadnúť, keďže nie je známe, koľko dokumentov bolo pôvodne vyhotovených. V niektorých prípadoch sa v dokumentoch nachádzajú odkazy na chýbajúce predchádzajúce záznamy. Hlavné obdobia náboru vojakov sú v dokumentoch zaznamenané, s výnimkou kontingentu 5 000 odvedencov, ktorý bol postavený na základe zákonného článku č. 6 z roku 1792 a ktorý v prameňoch chýba.⁶⁹ Všetky ostatné obdobia odvádzania vojakov majú zachované zoznamy novoprijatých.

Druhým hlavným dôvodom neúplnosti údajov je podľa mojich skúseností nepresnosť personálnej evidencie. Existujú príklady nepresností v krstných menách v zozbieraných údajoch. V prípade Ferenc Stahó je jednoznačne preukázateľné, že napriek rozdielnym krstným menám išlo o tú istú osobu. V zoznamoch novoprijatých vojakov sa v jednom prípade nepodarilo nájsť uvedenie danej osoby v mesačnej tabuľke. V mesačných tabuľkách sa pri evidencii neprítomných vojakov objavujú nepresnosti v krstných menách, v niektorých prípadoch aj skreslenie priezviska. Problém môže predstavovať aj rukopis – zatiaľ čo škrvny od atramentu sa vyskytujú len zriedkavo, mená zapísané na príliš malý priestor, veľmi drobné písmo alebo nedostatočne čitateľná kaligrafia sú v dokumentoch veľmi bežné. Tieto javy sú zvlášť výrazné v prípadoch, keď sa evidovalo veľké množstvo nových vojakov naraz – napríklad pri masovom príchode nových odvedencov alebo pri premiestňovaní vojakov zo štvrtého práporu či záložnej jednotky k bojovým jednotkám. Nie je vylúčené, že viaceré chýbajúce údaje sa v prameňoch nachádzajú, no z vyššie uvedených dôvodov ich nebolo možné identifikovať.

Napriek očakávaniam, že sa podarí identifikovať 15 – 20 Senčanov, bolo nakoniec možné jednoznačne stotožniť iba 11 osôb. Treba zdôrazniť, že toto očakávanie by bolo správne len v prípade, že by bola záťaž odvádzania vojakov rovnomerne rozdelená medzi všetky oblasti krajiny. Ak však mal Senec vyšší podiel remeselníkov ako priemer, alebo tu zohrával rolu vplyv zemepána, skutočný počet mohol byť nižší. Vzhľadom na dostupnosť historických prameňov je pravdepodobné, že reálny počet Senčanov bol o niečo vyšší ako 11, keďže sa z tohto obdobia nezachoval „musterlist“ podplukovníckeho práporu. V ostatných troch práporoch sa v tom istom období podarilo nájsť päť Senčanov, takže je pravdepodobné, že aj v podplukovníckom prápore slúžili vojaci zo Senca. Aj v chýbajúcom odvode z jesene a zimy 1792 sa mohli nachádzať Senčania, čím by sa predpokladaný počet 15 – 20 vojakov mohol potvrdiť.

Vedľajším zistením výskumu je, že príspevok Senca k odvodom vojakov bol pravdepodobne nižší, než by zodpovedalo jeho podielu na celkovom obyvateľstve. Nie-

69 LÁZÁR, Katonaállítások, hadkiegészítés, s. 797.; LÁZÁR, Az újonckotól a generálisokig, s. 109.

ktoré okolité obce, ako napríklad časť dnešného Veľkého Bielu (Magyarbél) sa ako miesta narodenia vojakov objavujú v záznamoch oveľa častejšie, ako Senec, aj keď mali menší počet obyvateľov.

Zhrnutie

V 90. rokoch 18. storočia sa podarilo identifikovať približne dve tretiny očakávaného počtu seneckých vojakov po preskúmaní dokumentov 2. pešieho pluku, ktorý prijímal odvedencov z Prešporskej stolice. To samo osebe dokazuje, že dostupný pramenný materiál umožňuje vykonanie mimoriadne hĺbkového výskumu. Fragmentárnosť údajov však poukazuje na nedostatky personálnej evidencie, čím zároveň vymedzuje aj hranice výskumu.

Z hľadiska regionálnej histórie je dôležité zdôrazniť, že systém evidencie personálu v cisársko-kráľovskej armáde – najmä po jeho rozšírení v roku 1781 a postupnom zlepšovaní profesionality a kvality – umožňuje prvé systematické skúmanie vojakov pochádzajúcich z konkrétnych obcí a miest.

Medzi dôstojníkmi sa okrem Zimányiho v 90. rokoch 18. storočia nepodarilo nájsť žiadneho iného seneckého rodáka, či osobu s úzkymi väzbami na zemepanské mestečko. Skutočnosť možno pripísať najmä absencii podrobných indexov. V armáde slúžilo minimálne desaťtisíc dôstojníkov, ale personálne záznamy neboli vedené kartotékovým spôsobom. V období, ktoré skúmame, neexistovali dobové menné indexy, nehovoriac o mieste narodenia, a dodatočne vytvorené menné registre sú neúplné. Prehľadávanie údajov o desiatkach tisícov dôstojníkov roztrúsených v tisíc-kach archívnych škatúl je prakticky nemožné. Jediný oporný bod – zoznam z roku 1792 – neuvádza žiadneho seneckého rodáka. Ak však poznáme meno dôstojníka a nejaký ďalší identifikačný údaj, vyhľadávanie je oveľa jednoduchšie a historické pramene sa stávajú prístupnejšími.

Na záver je dôležité zdôrazniť, že obrovský objem vojenskej personálnej evidencie predstavuje skutočnú pokladnicu pre široké spektrum výskumov – od genealógie, cez vojenskú históriu až po sociálne dejiny. Ide o skupinu prameňov, ktoré zostali dodnes takmer neznáme pre odbornú verejnosť, no v budúcnosti môžu ponúknuť významné výskumné perspektívy.